

О титулама наших архијереја

Пише: Вељко Ђурић Мишина
недеља, 06 март 2011 20:13

Устав Српске православне цркве проглашен 1947. и који је допуњен и измењен 1957, 1970. и 1985. године, је јасан, да јаснији не може да буде.

Тако у члану 13. пише да на челу сваке епархије стоји епархијски архијереј, а у члану 14. су наведена имена епархија и њихова средишта. Сходно томе, примера ради, у Епархији рашко-призренској столује епископ рашко-призренски, у Захумско-херцеговачкој захумско-херцеговачки и тако даље. И никако другачије! Члан 16. изричито каже да одлуке о називу доноси Свети архијерејски сабор.

У новијој историји бивало је неколико промена имена епархије. Тако је, на пример, 1959. године преименована епархија Пакрачка у Славонску, а наслов епископа је промењен из пакрачког у славонски. Сабор одржан 1983. године Митрополији загребачкој променио је име у Загребачко-љубљанска а 1994. додао још „и целе Италије“, па је митрополит добио титулу „митрополит загребачко-љубљански и целе Италије“.

Познато је да се после Сабора многе одлуке не објављују, па је тешко казати да ли су и када промењена имена још неких епархија а сходно томе и титуле епархијских архијереја. Да се то радило, не би међу верним народом било недоумица у погледу (само)титулисања неколико архијереја.

„Проширивање“ архијерејске титуле су учинила и тројица архијереја чија имена, случајно, почињу са А, и сва тројица слове као ученици Авве Јустина Поповића. (Узгред, остало је запамћено да се патријарх Герман опирао њиховом избору за епископе говорећи да ће унети немир у Српску православну цркву.)

Најстарији по монашком стажу, епископ Артемије Радосављевић, одлуком Сабора сада већ бивши епископ, недуго по избору за епископа Рашко-призренске епархије почео је да се представља с титулом „епископ рашко-призренски и косовско-метохијски“. Ни епископ Атанасије Јевтић није заостајао па је од епископа захумско-херцеговачког постао „епископ захумско-херцеговачки, тврдошки и приморски“.

Трећи – митрополит Амфилохије Радовић, је, ипак, најдаље отишао. После извесног боравка у Епархији банатској, изабран је, за митрополита црногорско-приморског. (Вредно је помена да је његов претходник на трону на Цетињу, Данило Дајковић, изабран 1961. године договором Патријаршије и политичког руководства Црне Горе, које је тражило архијереја рођеног искључиво у Црној Гори.) Ускоро је почело „ширење“ титуле митрополита Амфилохија. Најпре је „митрополит црногорско-приморски“ постао „митрополит црногорско-приморски и зетско-брдски“, потом је додао „и скендеријски“, онда „и егзарх Пећког трона“, затим „и архиепископ цетињски“. И онда још и „Председник Епископског савјета Православне цркве у Црној Гори“!

„Ширење“ титуле није од ових година, чинили су то наши архијереји и у ранијим вековима. Тако се, на пример, патријарх пећки Арсеније IV Јовановић Шакабента (рођен 1698. године, био поглавар 1725-1748), после неуспелог аутријско-турског рата у коме су и Срби учествовали, предводио још једну сеобу Србаља у крајеве северно од Саве и Дунава, окитио титулом од десетак провинција. Једном речју, никад мање утицаја – никад звучније титуле! За то време, у Пећи је столовао као пећки патријарх Грк Јанићије III, по милости турској и вољи цариградског патријарха.

Реч „егзарх“ значи заменик. У историји српске Цркве, титулу егзарха пећког трона носили су разни архијереји, мада су историјско-канонско право имали једино карловачки митрополити. Они су, наиме, директни наследници пећког патријарха Арсенија III Чарнојевића, који је 1690. године у Великој сеоби Србаља „понео“ патријаршко седиште из Пећке патријаршије.

Архијерејски сабор је 1989. године, после бројних захтева јавности да се због неприлика на Косову и Метохији Београдска патријаршија врати у Пећ, одакле је 1690. и 1737. године и „отишла“ на север, потврдивши своју очинску бригу за косовско-метохијске Србе, њиховог епископа, свештенство и монаштво, које је спремно „да живе и умиру на светом косовском разбојишту“, средишту и огњишту српског духовно-културног и националног бића, одлучио да убудуће један од викара српског патријарха носи титулу „епископ скадарски и егзарх Пећког трона“, са сталним боравиштем у Пећкој Патријаршији“ и који ће водити сталну бригу и о Скадарском викаријату, тј. о православним Србима у Албанији. („Саопштење о раду Светог архијерејског сабора СПЦ“, Гласник – Службени лист Српске православне цркве, број 7 за јули 1989, страна 145-146.)

Та одлука Сабора, међутим, није остварена онако како је замишљено. Остварена је, додуше, у титули митрополита црногорско-приморског!

Појам „архиепископ“ асоцира на Светог Саву, на првог поглавара аутокефалне Цркве, и Пећку патријаршију. Зато патријарх српски носи у својој титули и „архиепископ пећки“. После уздизања на виши ниво по жељи и милости краља Душана Немањића, са архиепископског на патријаршијски, нестало је за свагда титула архиепископа у српској Цркви осим као успомена у титули поглавара Српске православне цркве. (Друга је ствар у Руској православној цркви, где, поред патријарха, постоје митрополити, архиепископи, епископи, митроносни протојереји и игумани.)

Поука из новије српске историје о титули „архиепископ“ и белој панкамилавци има неколико.

У разговорима 1969. године међу архијерејима Српске православне цркве како обележити 750-годишњицу добијања аутокефалности, било је више предлога. Остало је забележено да је епископ жички Василије Костић сматрао да би тај јубилеј требало обележити с највећом помпом. Он је предлагао да се Епархија жичка уздигне на ранг архиепископије, па би он добио титулу архиепископа. Патријарх Герман је то одбио речима да би, у том случају, архиепископ жички био старији од поглавара Грчке православне цркве и Етиопске цркве. Постоји и друго тумачење одбијања предлога: патријарх не би волео да још неко осим њега носи белу панкамилавку. [\[1\]](#)

Ословљавање и панкамилавка су знаци достојанства у једној помесној Цркви.

Ономад, 1968. године, у храму Светог Марка у Београду патријарх цариградски Атинагора ословио је патријарха Германа са „Ваше Блаженство“ а неки архијереји су служили са камилавкама а без митри на глави. Патријарху су поједини српски архијереји касније приговорили што је дозволио такво ословљавање с обзиром на то да се зна како се ословљава српски патријарх. Када је приговор због служења без митри патријарх правдао речима да је то обичај у Цариградској патријаршији, одговорено му је да се у Српској православној цркви морају знати и поштовати њени прописи. [\[2\]](#)

Мени, који знам како се ословљава епископ, како митрополит а како патријарх остаје још да замолим читаоце да ми помогну у разрешењу две мале недоумице. Прво, како да ословим митрополита црногорско-приморског и архиепископа цетињског Г. Амфилохија?

О титулама наших архијереја

Пише: Вељко Ђурић Мишина
недеља, 06 март 2011 20:13

Друго, када ће се појавити бела панкамилавка, јер њу, на пример, носи поглавар Грчке православне цркве чија је титула „архиепископ атински и целе Грчке“ а ословљава се са „Ваше Блаженство“.

ПС: Идеја о другој белој панкамиланци је рођена. Остаје нам само да видимо на коме ће се забелети.

[1] Писмо војвођанске Комисије за верска питања, Стр. пов. бр. 07-28/69 од 6. марта 1969, Савезној комисији за верска питања. У прилогу је „Информација о посети проте Веселина Петровића Комисији за верска питања Покрајинског извршног већа“ – Архив Југославије, 144, 117.

[2] Пи-смо вој-во-ђан-ске Ко-ми-си-је за вер-ска пи-та-ња, Пов. бр. 07-52/968 од 6. ју-на 1968, Са-ве-зној ко-ми-си-ји за вер-ска пи-та-ња. У при-ло-гу је „Ин-фор-ма-ци-ја о по-се-ти про-те Ве-се-ли-на Пе-тро-ви-ћа Ко-ми-си-ји за вер-ска пи-та-ња По-кра-јин-ског из-вр-шног ве-ћа“. – АЈ, 144, 111.